מסיקה הגמרא: **אֶלָּא קְרָא יְתֵירָא הוּא** – הפסוק שממנו דרש רבי שמעון מיותר הוא, **מִבְּדֵי בְּתִיב** – שהרי נאמר קודם לכן (דברים יב ז-ז) **(והבאת שם ואכלת שם לפני ה' אלהיך במקום) [וַהֲבֵאתֶם שָׁמָּה וגו']** עלתיכם וזבחיכם ואת מעשרתיכם ואת תרומת ידכם ונדריכם ונדבותיכם ובכרת בקרכם וצאנכם, **וַאֲכַלְתֶּם שָׁם לִפְנֵי ה' אֱלֹהֵיכֶם] וגו'**, דהיינו שבפסוקים אלו כבר מוזכרים כל אותם שמוזכרים בפסוק 'לא תוכל', ואם כן בהמשך הפרשה כאשר נכתב הלאו בפסוק 'לא תוכל' כדי לחייב מלקות, **לְכָתְוֹב רַחֲמָנָא** – שתכתוב התורה **לֹא תוּכַל לְאוֹכְלָם, מֵיהַדַּר מְפָרֵשׁ בְּהוּ רַחֲמָנָא לָמָּה לִי** – ומדוע צריכה התורה לחזור ולפרש את כולם בפסוק 'לא תוכל' וגו', **אֶלָּא** על כרחך בא הכתוב **לְיַחוּדֵי לְהוּ לָאוֵי לְכָל חַד וְחַד** – שכיון שכפל את כולם בפסוק לא תוכל, הרי זה כאילו כתב בכל אחד שוב את הלאו של חוץ לחומה, וכיון שאינו נצרך לכך תנהו ענין לדין אחר. כלומר שבכל אחד יהיו שני מלקות, אחד על חוץ לחומה משום שהוזכרו בפסוקים הראשונים ונאמר עליהם בפסוק זה 'לא תוכל' וגו', והשני משום שהוזכרו שוב בפסוק 'לא תוכל' וגו', ובא ללמד, בביכורים לחייב את האוכלם קודם קריאה, ובשאר הקרבנות [ששייך בהם זריקת דם] לחייב את האוכלם קודם זריקה, ושאר האיסורים שהזכיר רבי שמעון כוותנתו לאיסור ולא למלקות [מלבד האיסור השנוי במשנתינו לקדשי קדשים חוץ לקלעים, שאיסורו נלמד מהפסוק 'ובשר בשדה טריפה לא תאכלו' (שמות כב ל) כמובא להלן בגמרא].

גּוּפָא – נשוב לעצם דברי רבא שהובאו לעיל (יז:), ונברר מדוע לא חייב משום איסורים נוספים, **אָמַר רָבָא, זָר שֶׁאָכַל מִן הָעוֹלָה לְפָנֵי זְרִיקָה חוּץ לַחוֹמָה לְרַבִּי שִׁמְעוֹן לוֹקֶה חָמֵשׁ.**

מקשה הגמרא: **וְלֵילְכֵי נַמֵּי** – שזר האוכל עולה ילקה גם **מִשּׁוּם** 'וָזָר **לֹא יֹאכַל כִּי קֹדֶשׁ הֵם'** (שמות כט לג), שפסוק זה אמור בפרשת המילואים, לגבי בשר האיל והלחם, שאהרן ובניו הצטוו לאוכלם, ובפסוק זה נאסר על זר לאכול מהם, ומכך שהתורה נותנת טעם לאיסור האכילה משום ש'קדש הם', יש ללמוד איסור אכילה לזרים בכל קדשי קדשים, ואם כן האוכל עולה צריך ללקות גם משום לאו זה.

מתרצת הגמרא: **הָנֵי מִילֵי הֵיכָא דִּלְכַהֲנִים חֲזֵי** – מפסוק זה יש ללמוד איסור לזרים, רק בדבר שיש בו היתר לכהנים, שכן בתחילת הפסוק נאמר 'ואכלו אותם', ובאופן זה נאמר הלאו של 'זר לא יאכל', אבל **הָכָא** – כאן בזר שאכל עולה, **דִּלְכַהֲנִים נַמֵּי לֹא חֲזֵי** – שגם לכהנים אסור לאכול קרבן עולה, בזה לא נאמר לאו זה.

מוסיפה הגמרא להקשות: **וְלֵילְכֵי נַמֵּי** – שזר האוכל עולה חוץ לחומה ילקה גם **מִשּׁוּם** 'וּבָשָׂר **בַּשָּׂדֶה טְרֵפָה לֹא תֹאכֵלוּ'** (שמות כב ל), שודאי שפסוק זה לא בא רק לאיסור טריפה, שהרי אם כן התיבה 'בשדה' מיותרת, אלא מכאן דרשו במסכת זבחים (פב:), להקיש בשר לשדה, כשם ששדה אין לה מחיצות, כך כל בשר **בֵּין שֶׁיָּצָא בָּשָׂר חוּץ לְמָחִיצָתוֹ נֶאֱסָר**, כגון קדשי קדשים שיצאו חוץ לעזרה או קדשים קלים שיצאו חוץ לחומה נאסרו, ואם כן האוכל עולה חוץ לחומה, היה צריך ללקות גם משום לאו זה.

מתרצת הגמרא: **הָנֵי מִילֵי** – דברים אלו שאמרנו שיש לאו על האוכל בשר שיצא חוץ למחיצתו, אמורים רק **הֵיכָא דִּכְפָנִים חֲזֵי** – היכן שבתוך מחיצתו מותר באכילה, אבל **הָכָא דִּכְפָנִים נַמֵּי לֹא חֲזֵי** – כאן בעולה, שגם בתוך מחיצתה אסורה באכילה, עליה לא נאמר לאו זה.

מוסיפה הגמרא להקשות: **וְלֵילְכֵי נַמֵּי** – זר האוכל עולה שיצאה חוץ לחומה יש לחייבו עוד מלקות **כְּדְרַבִּי אֱלִיעֶזֶר, דְּאָמַר רַבִּי אֱלִיעֶזֶר,** נאמר (שמות כט לד) 'וְאִם יִוָּתֵר מִבְּשַׂר הַמִּלֻּאִים וּמִן הַלֶּחֶם עַד הַבֹּקֶר וְשָׂרַפְתָּ אֶת הַנּוֹתָר בָּאֵשׁ **לֹא יֵאָכֵל כִּי קֹדֶשׁ (הוּא)**', דהיינו שאסורים באכילה משום שנפסלו ב'נותר', ומכך שכתבה התורה על כך 'כי קדש',

---

אגרות קודש

ב"ה, יום ראשון, כ"ח מ"ח, ה'תשי"ג
ברוקלין, נ.י.

אל האסיפה המיוחדה של ה"מרכז לעניני חינוך"
ה' עליהם יחיו

שלום וברכה!

להאספכם היום יחד לשמוע דו"ח על העבודות והפעולות הטובות של ה"מרכז לעניני חינוך" ולדון על מצבו הגשמי, הנני מביע את ברכתי שתצליחו למצוא העצות והדרכים איך לחזק את המוסד הק' הזה, להעמידו על בסיס נכון, וליתן לו את האפשריות להרחיב חוג השפעתו.

המוסד "מרכז לעניני חינוך" הוא מיסודו של כ"ק מו"ח אדמו"ר זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע והי' יקר אצלו באהבה וחיבה יתירה, וכל אחד ואחת מאנ"ש שיחיו, לפי ערכם ומצבם, מחויב להשתתף בעבודה זו, הן בעבודה הגלוי' והן בעבודה החשאית - בשדה הרבצת החינוך הכשר והחזקתו, וקיום היהדות בטהרתה המסורתית בכל קצוי תבל.

בסיפוק האמצעים הדרושים להמוסד "מרכז לעניני חינוך" תלוי במדה גדולה התפשטות והתרחבות העבודה והתעמולה בכלל, ובפרט יסוד והחזקת בתי חינוך הכשר במקומות הנחוצים ביותר, עכ"פ.

האחריות אשר על שכם כולנו גדולה היא, ומילוי החסרון בממון הקל כאין נחשב נגדה.

תקותי, אשר כל אחד ואחד מהנאספים היום - ועל ידם בטח יומסר תוכן קריאתי זו גם לשאר

המשך בעמוד הבא

יש לדרוש שקל שבקדש פסול, בא הבתוב ליתן לא תעשה על אכילתו. ואם כן לפי דברי רבי אליעזר, בעולה שיצאה חוץ לחומה, כיון שנפסלה ביציאתה יש ללקות בה גם משום לאו זה. מתרצת הגמרא: הני מילי – דברים אלו אמורים רק היכא דקודם פסולו חזי – היכן שקודם שנפסל היה ראוי לאכילה, אבל הכא דקודם פסולו נמי לא חזי – כאן בעולה, שקודם שיצאה חוץ לחומה גם היתה אסורה באכילה, אין ללקות משום לאו זה.

מוסיפה הגמרא להקשות: ולילקי נמי – שזר האוכל עולה ילקה גם כאידך דרבי אליעזר – משום דין אחר שאמר רבי אליעזר, דתניא בבריית'א, רבי אליעזר אומר, נאמר לגבי מנחת כהן (ויקרא ו טז) וכל מנחת כהן כליל תהיה לא תאכל, ומפסוק זה יש ללמוד שכל שהוא כבליל תהיה, כלומר כל דבר שדינו לעלות כולו על גבי המזבח, בא הכתוב ליתן לא תעשה על אכילתו. ובעולה נאמר (ויקרא א ט) שיש להקטיר את כולה על המזבח. מתרצת הגמרא: אין הכי נמי – אכן האוכל עולה לוקה משום לאו זה, ורבא מהאי קרא קאמר – ורבא לא הזכיר לאו זה, משום שמנה רק את האיסורים הנלמדים מהפסוק 'לא תוכל לאכול בשעריך'.

הגמרא דנה בענין אכילה מחטאת ואשם לפני זריקה: אמר רב (סימן פז"א), כהן שאכל מחטאת ואשם לפני זריקה לוקה. מבארת הגמרא: מאי טעמא – מהו הטעם שלוקה על כך, דאמר קרא 'ואכלו אותם אשר כופר בהם', ומכך שמזכירה התורה בהיתר האכילה את ענין הכפרה, מדויק שלאחר כפרה אין – לאחר זריקת הדם מותר לכהנים לאכלו, אבל לפני כפרה – קודם זריקת הדם לא, ואף שלא נאמר איסור זה בלשון 'לאו', מכל מקום לאו הבא מכלל עשה לאו הוא – כשיש מצות עשה שאפשר לדייק ממנה איסור, הרי הוא נקרא 'לאו', ולוקים על כך.

מקשה רבא על הכלל שלאו הבא מכלל עשה, לאו הוא: מתיב רבא, נאמר (דברים יד ו) 'וכל בהמה מפרסת פרסה ושוסעת שסע שתי פרסות מעלת גרה בבהמה אותה תאכלו', ומדויק ש'אותה תאכלו' ואין בהמה אחרת תאכלו – ששאר הבהמות שאין להם את כל סימני הטהרה, אסורות באכילה. ואי כדקאמרת – שאפשר ללמוד 'לאו' מדיוק במקרא, אם כן מה שנאמר לאחר מכן 'את זה לא תאכלו וגו' את הגמל ואת הארנבת ואת השפן כי מעלה גרה המה ופרסה לא הפריסו' וגו', למה לי – לשם מה נצרך, הלא הלאו נלמד כבר מהדיוק בפסוק הראשון. אלא ודאי שלאו הבא מכלל עשה, אינו לאו, אלא עשה.

מסיקה הגמרא: אלא אי איתמר – אם נאמרה בבית המדרש מימרא שאמר רב גידל בשם רב לענין האוכל חטאת ואשם קודם זריקה, הכי איתמר – על כרחך שכך נאמרה, אמר רב גידל אמר רב, זר שאכל מחטאת ואשם לפני זריקה פטור. מאי טעמא – מהו הטעם שפטור, דאמר קרא 'ואכלו אותם אשר כופר בהם וגו' וזר לא יאכל' ויש ללמוד, שכל היכא דקרינן ביה – היכן ששייך המקרא 'ואכלו אותם אשר כופר בהם', דהיינו לאחר זריקת הדם, שהותרו באכילה לכהנים, קרינן ביה – רק אז שייך המקרא 'וזר לא יאכל (קדש)' – שזר האוכלם עובר ב'לאו', וכל היכא דלא קרינן ביה – והיכן שלא שייך המקרא 'ואכלו אותם אשר כופר בהם', דהיינו קודם זריקת הדם, לא קרינן ביה – לא שייך המקרא 'וזר לא יאכל', וזר האוכלם לא עובר ב'לאו' זה.

המביא ביכורים מצווה לקרוא פרשת 'ארמי אובד אבי', וכן מצווה להניחם בעזרה. שנינו במשנתינו (לעיל יז.) שהאוכל ביכורים קודם קריאת פרשת 'ארמי אובד אבי' לוקה, ובגמרא שם התבאר שזו שיטת רבי שמעון ורבי עקיבא, אבל חכמים חולקים וסוברים שקריאה לא מעכבת ורק הנחה מעכבת. הגמרא מביאה שכן פסק [האמורא] רבי הושעיא, ודנה בדבריו: אמר רבי אלעזר אמר רבי הושעיא, בכורים הניחה מעכבת בהן, קודם שהונחו בעזרה אסור לכהן לאכלם, אבל קריה אין מעכבת בהן – אם לא קרא פרשת 'ארמי אובד אבי' אין זה מעכב ויכול הכהן לאכלם.

מקשה הגמרא: ומי אמר רבי אלעזר הכי – וכי רבי אלעזר אמר כן בשם רבי הושעיא, והא – והרי אמר רבי אלעזר אמר רבי הושעיא, הפריש בכורים קודם לחג סוכות, על מנת להביאם קודם החג, ועברו עליהן החג – ולא הביאם עד שעבר חג סוכות, ירקבו – מניחם עד שירקבו ומשליכם לאשפה. מבארת הגמרא את הקושיא: מאי לאו – האם אין זה משום דלא מצי למיקרי עליהן – שהתחייבו בקריאה ואינו יכול לקרוא אחרי סוכות, ואי סלקא דעתך – ואם עולה בדעתך לומר שרבי אלעזר אמר בשם רבי הושעיא שקריה אין מעכבת בהן, אמאי ירקבו – מדוע ירקבו, הלא יכול להביאם לבית המקדש ולהניחם שם, ובכך יתירם באכילה.

מתרצת הגמרא: הטעם שירקבו הוא כדרבי זירא – משום הכלל שאמר רבי זירא, דאמר רבי זירא לגבי מנחות, כל הראוי לבילה המביא עשרון סולת ולוג שמן למנחה בכמות שראוי ללוש אותם יחד אין בילה מעכבת בו – אין חובה לבלול אותם, וכל שאינו ראוי לבילה – אבל אם הם בכמות שאינם ראויים להיבלל, בילה מעכבת בו, וכן לענין ביכורים שיש כלל זה, שכיון שהפריש קודם החג והתחייבו בקריאה, אמנם הקריאה לא מעכבת, אבל כיון שהתורה ציותה על כך, מסתבר לכל הפחות שצריך שתהיה אפשרות לקרוא, ולכן לאחר החג שאינו יכול לקרוא, אין להם תקנה וירקבו, אבל אם מביאם קודם סוכות, שהוא זמן הראוי לקריאה, אין הקריאה מעכבת.

מביאה הגמרא שרב אחא בר יעקב שנה דין זה באופן אחר: רב אחא בר יעקב, מתני לה כדרבי אבי אמר רבי יוחנן – שנה דין זה [שהנחה מעכבת וקריאה לא מעכבת] בשם רבי אבי בשם רבי יוחנן, ומי – וכי רבי אבי בשם רבי יוחנן, והשתא דרבי יוחנן אדרבי יוחנן – ועל פי זה התקשה שיש סתירה בדברי רבי יוחנן. ומי – האם אמר רבי יוחנן בכורים הנחה מעכבת בהן קריה אין מעכבת בהן, והא בעא מיניה רבי אבי – והרי שאל רבי אבי את ספיקו מרבי יוחנן, בכורים מאימתי מותרין לבהנים, ואמר ליה – וענה רבי יוחנן לרבי אבי, שביכורים הראוין לקריה – משהובאו בין שבועות לסוכות, מותרים משקרא עליהן, ושאין ראוין לקריה – שהובאו לאחר סוכות, מותרים משארו פני הבית – משיבנסו לעזרה ואפילו לא קיים בהם 'הנחה'. ואם כן קשיא קריה אקריה, שרבי יוחנן ענה לרבי אבי שקריאה מעכבת, ואילו רבי אבי אומר בשמו שקריאה לא מעכבת, וכן קשיא הנחה אהנחה, שרבי יוחנן ענה לרבי אבי שכאשר אינם ראויים לקריאה אין צריך אפילו הנחה, ואילו רבי אבי אומר בשמו שהנחה מעכבת.

מתרצת הגמרא: קריה אקריה לא קשיא – אין סתירה מדבריו לגבי קריאה, משום שהא רבי שמעון הא רבנן – התשובה שענה לרבי אבי היא כשיטת רבי שמעון שסובר שקריאה מעכבת, ומה שרבי אבי אמר בשמו הוא כשיטת רבנן שסוברים שקריאה לא מעכבת [כמובא לעיל (יז.)], הנחה אהנחה נמי לא קשיא – וכן אין סתירה מדבריו לגבי הנחה, משום שהא רבי יהודה והא רבנן – התשובה שענה לרבי אבי היא כשיטת רבי יהודה [המובאת להלן] שהנחה לא מעכבת, ומה שרבי אבי אמר בשמו הוא כשיטת רבנן שסוברים שהנחה מעכבת.

מבררת הגמרא: מאי רבי יהודה – היכן שנינו שרבי יהודה סובר שהנחה לא מעכבת. משיבה הגמרא: דתניא בבריית'א, רבי יהודה אומר, מה שנאמר בסוף פרשת ביכורים (דברים כו י) 'והנחתו לפני ה' אלהיך', זו תנופה – שהבעלים והכהן מניפים את הביכורים לארבע רוחות ומעלה ומורידין, מבאר רבי יהודה את דרשתו: אתה אומר זו תנופה, או אינו אלא הנחה ממש – שמא תאמר שהכוונה להנחה ממש בעזרה, מבאר רבי יהודה שאין לומר כן, שהרי כשהוא [–הכתוב] אומר בתחילת הפרשה (שם כו ד) 'ולקח הכהן השנא מידך והניחו לפני מזבח ה' אלהיך', הרי חיוב הנחה אמור, הא – אם כן במה אני מקיים את דברי הכתוב 'והנחתו', בהכרח צריך לומר שזו תנופה. ומאחר שרבי יהודה דורש את ההנחה השניה

המשך בעמוד רה

לענין תנופה, נמצא שאין שני ציווּיים על הנחה, על כן אינה מעכבת. ורבנן שלא דורשים מכאן תנופה, אלא מבארים הפסוק כפשוטו להנחה, סוברים שהנחה מעכבת משום שהתורה מצוה על כך פעמיים.

ומאחר שהזכרנו לעיל בתירוץ על דברי רבי יוחנן, שרבנן סוברים שהנחה מעכבת, מבררת הגמרא מי הוא התנא שסובר כן: **וּמַאן תַּנָּא דְּפָלֵיג עֲלֵיהּ דְּרַבִּי יְהוּדָה** – מי הוא התנא שחולק על רבי יהודה וסובר שהנחה מעכבת. משיבה הגמרא: **רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב הִיא, דְּתַנְיָא** בברייתא, מה שנאמר (דברים כו ד) **'וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ' לִימֵּד עַל הַכְּפוּרִים שֶׁטְּעוּנִין תְּנוּפָה, דִּבְרֵי רַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב.** וכיון שלמד תנופה מפסוק אחר, נמצא שהפסוק 'והנחתו' מיותר ללמד על הנחה, וכיון שגם בתחילת הפרשה נאמר 'והניחו', נמצא שהתורה ציוותה פעמים על ההנחה, ודבר שהתורה מצווה עליו פעמיים מעכבּ.

מבררת הגמרא: **מַאי טַעְמָא דְּרַבִּי אֱלִיעֶזֶר בֶּן יַעֲקֹב** – כיצד דרש תנופה מהפסוק 'וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ'. מבארת הגמרא: **אִתְיָא יָד יָד מִשְּׁלָמִים** – תנופה נלמדת בגזירה שוה מתנופת שלמים, שבשניהם נאמר לשון 'יד', **כְּתִיב הָכָא** – כתוב כאן בביכורים 'וְלָקַח הַכֹּהֵן הַטֶּנָא מִיָּדֶךָ', **וּכְתִיב** לגבי שלמים (דברים ז ל) 'יָדָיו תְּבִיאֶנָה אֶת אִשֵּׁי ה' וגו' **לְהָנִיף אֹתוֹ תְּנוּפָה**', ומהגזירה שוה דורשים שצריך גם בביכורים לעשות תנופה, וכן לומדים מהגזירה שוה את צורת התנופה, **מָה כָּאן** – בביכורים לוקח הכֹּהֵן, **אַף לְהַלָּן** בשלמים צריך שיקח הכֹּהֵן, **וּמָה כָּאן** בביכורים צריך את יד **הַבְּעָלִים, הָא כֵּיצַד** – כיצד מניפים באופן שיהיו גם ידי הכהן וגם ידי הבעלים, **מַנִּיחַ כֹּהֵן יָדָיו תַּחַת יְדֵי בְּעָלִים וּמֵנִיף.**

קדושת ביכורים היא כתרומה, וזר האוכל מהם חייב מיתה בידי שמים. מבארת הגמרא מאימתי מתקדשים הביכורים: **אָמַר רָבָא אָמַר רַבִּי יִצְחָק, בִּכּוּרִים בַּר אֲדָא**